

Osaamiskapeikoista ja niiden ratkaisuista – case sote- ja hyvinvointialan ennakointiryhmä

(Ennakointi jalkautuu, soveltaa ja kohtaa – Ennakointifoorumi 24.5.2023)

Sisältö

- Lyhyt taustoitus sote- ja hyvinvointialan ennakointiryhmän pohjatyöhön
- Tunnistettuja osaamiskapeikkoja
- Ratkaisuvaihtoehtoja osaamiskapeikkoihin

Luotaus, Merkityksellistäminen, Haltuunotto ja Osaamiskapeikkotyö (OPS-työ)

OSAAMIS-
KAPEIKKOTYÖ

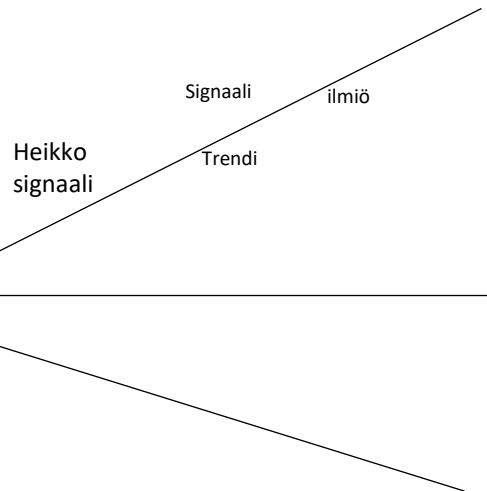
LUOTAUS

Futures-
platform

Havainto

Kysely

Keskustelu

MERKITYKSELLISTÄMINEN

1. Skenaario

2. Skenaario

3. Skenaario

HALTUUNOTTO

Osaamisprofiilit

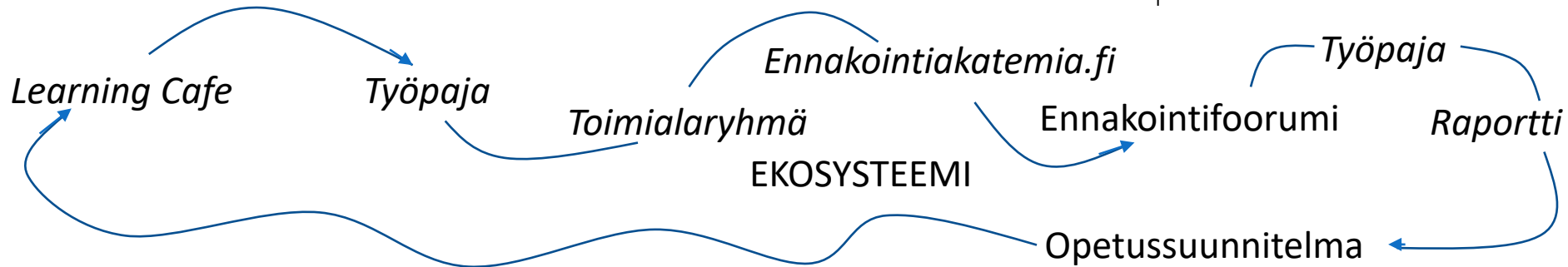
Osaamisprofiilit

Osaamisprofiilit

Vertailut ja kartoitukset

Koulutustason muutos-
tavoitteet

Koulutuksen ja
osaamisen
kehittämisen
toimenpide-
ehdotukset

Ilmiöt ja klusterit – poimintoja luotausvaiheen tuloksista

JATKUVA OPPIMINEN

OSAAVAN TYÖVOIMAN SAATAVUUS
JA PYSYVYYS

VÄESTÖN
HETEROGENISOITUMINEN

YKSILÖLLISYYS VS.
YHTEISÖLLISYYS JA
TARPEET

MONIKULTTUURISUUS

HUOLTOSUHTEEN
KASVU

MAAHANMUUTTO

SOTEN RAKENNEUUDISTUS

MONIALAINEN JA ERI
SEKTORIEN JA TOIMIALOJEN
YHTEISTYÖ

PALVELUJEN MUOTOILU

TIEDOLLA JOHTAMINEN

ARVOT JA ETIIKKA SOTE-TOIMIALALLA

VASTUULLISUUS JA VAIKUTTAVUUS PALVELUJEN TUOTANNOSSA

KESTÄVÄ KEHITYS JA
KIERTOTALOUS

REAALIAIKAINEN, SAAVUTETTAVA
DATA PALVELUTUOTANNON TUKENA

DIGITALISAATIO OSANA
PALVELUTUOTANTOA

JULKINEN TALOUS

ROBOTIIKAN JA
TEKOÄLYN
HYÖDYNTÄMINEN

Sote- ja hyvinvointialan avainmuuttajat

Keskeisimmät avainmuuttajat:

- Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö (ml. veto- ja pitovoima)
- Vieraskielisten osuus työvoimasta
- Työvoiman siirtymät (alue/kansallinen/kv)
- Työkykyisyyden aste
- Koulutuksen järjestämisen murros
- Julkisen ja yksityisen palvelutuotannon suhde
- Monialainen yhteistyö ja palveluintegraatio
- SOTE-uudistuksen syvyys
- Robotiikka ja tekoäly palvelutuotannossa
- Priorisointi
- Sairastavuusaste väestöryhmittäin
- Luottamus, asiakastyytyväisyys

 mullistus **toivottava kehitys** **uhka** BAU

Nostoja avainmuuttajien eri tiloista:

 Varsinais-Suomi pärjää ja saa hyvin osaajia suhteessa kasvaneeseen palvelutarpeeseen verrattuna muun Suomen tilanteeseen.

 Tutkintoon johtavan koulutuksen rinnalla lisä- ja täydennyskoulutukset ovat lisänneet merkitystään jatkuvan oppimisen yhteiskunnassa. Koulutus on muuttunut yhteistoteutettavaksi. Työnantajat osallistuvat aiempaa aktiivisemmin tutkintokoulutuksen suunnitteluun ja järjestämiseen.

 Poliittisessa prosessissa ei ole onnistuttu ratkaisemaan alan palkkaushaasteita. Tässä tilanteessa yksityisen sektorin sote-työnantajat reagoivat kilpailukykyisellä palkkauksella. Julkisorganisaation hierarkkinen rakenne vaikeuttaa entisestään työntekoa. Syntyy lakkoiluja yhteiskuntatasolla.

 Milleniaalit eivät halua sote-alan töihin: työtehtävissä on suuri vastuu suhteessa työn laatuun, mutta edelleen pieni vaikutusmahdollisuus työn sisältöön ja palkkaus ei ole kilpailukykyinen verrattuna muihin aloihin.

 Robotiikkaa ja tekoälyä hyödynnetään monipuolisesti osana arkityötä. Teknologiaan ja datanhallintaan liittyvä osaaminen on karttunut työyhteisöissä. Teknologian avulla on lisätty uusyhteisöllisyyttä mm. palvelujen tuottamisen näkökulmasta. Reaaliaikaisesta datasta on tullut aito tiedolla johtamisen väline.

 SOTE-uudistuksen hallinnollinen prosessi toteutettiin aikataulun ja hallinnollisten reunaehtojen mukaisesti. Toimintakulttuurin muutoksen vieminen käytäntöön on edelleen prosessissa.

TASAISEN KEHITYKSEN HYVINVOINTIYHTEISKUNTA

Koulutuksessa on panostettu **digiosaamisen kehittämiseen**, myös työelämässä olevien henkilöiden kouluttaminen. **Koulutuksen moniammatillinen toteutus** on lisääntynyt ja työntekijät aktiivisesti mukana. **Valtion ohjausmekanismi tukee veto- ja pitovoimaa**. **Vieraskielisten osuus työvoimasta** on lisääntynyt. **Oppisopimuskoulutus** on nosteessa. Sote- ja hyvinvointialalla tapahtuu **osaamisen eriytymistä**. Siirtymään opinnoista työelämään (**nivelvaihe**) on panostettu erityisesti Varsinais-Suomessa. SOTE-uudistus toteutui onnistuneesti, eikä **henkilöstön työhyvinvoinnin** kehittämistä unohdettu. **Asiakas/potilas on aidosti palvelutuotannon keskiössä ja moniammatillinen ja eri sektorien välinen yhteistyö on saumatonta**. Digitalisaation mahdollisuuksia hyödynnetään aidosti työpaikoilla ja **työtehtävien muotoilu** on lisätty entisestään. **Reaaliaikaisesta datasta** on tullut aito **tiedolla johtamisen väline**. **Työyhteisöt** ovat **valmentautuneet** vastaanottamaan ja **toimimaan eri kulttuuritaustoista lähtöisin olevien sote- ammattilaisten ja asiantuntijoiden kanssa**. Maakunnan väestön sairastavuus- ja hoiva-aste ei ole lisääntynyt 2020-luvun alun tilanteeseen nähden.

PAIKALLAAN JUOKSEVA HYVINVOINTIYHTEISKUNTA

Työyhteisöt hyödyntävät toimialalla tehokkaasti **osa-aikaisuutta**, myös **siirtymät työtehtävien ja työnantajien välillä mahdollistetaan**. **Opetusyksiköitä on kytketty suoraan työpaikoille** (mm. osaamisen kehittyminen vastavuoroisesti ja TKI-innovaatiot kehittyvät). **Koulutusvolyyymiä kasvatetaan** valtakunnallisesti huomioiden eri koulutusasteet. **Jatkuvan oppimisen keinovalikoimaa hyödynnetään** runsaasti työpaikoilla: osaamismerkkien/sertifikaattien merkitys lisääntyy. Hyvinvointialueet ovat saaneet rekrytointiin apuja (erit. lyhytaikaisten sijaisuuksien osalta). **Yhteistyötä on tiivistetty** entisestään sote- ja hyvinvointialan ammattilaisten ja asiantuntijoiden kesken kansallisesti ja kansainvälisesti. **Varsinais-Suomessa toteutettu digitaalisten asiakas- ja potilasjärjestelmien harmonisointi**. **Yksityisen sektorin merkitys palvelutuottajana on lisääntynyt** samalla, kun itse maksavat sote- ja hyvinvointipalvelujen käyttäjät lisääntyvät. **Hoitoon ja huolenpitoon liittyvää priorisointia** tehdään entistä **enemmän ja systemaattisemmin**.

LASKUAURINGON HYVINVOINTIYHTEISKUNTA

Sote- ja hyvinvointialan **vetovoima on heikentynyt** ja on **pulaa opiskelijoista**, mikä **kärjittää työvoimapulaa**. Alan **opettajien osaaminen on irtautunut työelämästä**, mikä johtanut **koulutuksen laadun heikkenemiseen**. Koulutettuja **ammattilaisia ja asiantuntijoita** siirtyy entistä enemmän **töihin ulkomaille ja/tai toisille toimialoille**. Julkisen ja yksityisen sektorin **palvelutuottajien välinen kilpailu** (mm. työvoima, asiakkaat) **lisääntynyt**. Väestön **palvelutarve on kasvanut** eri kohderyhmien osalta, mikä johtaa **hoidon ja huolenpitoon** liittyviin **pakkopriorisointeihin** – yksityinen sektori kasvattaa markkinaosuutta ja **hoivan vakuutusperustaisuus on vahvistunut**. 2020-luvun rakenneuudistus toteutui vain hallinnollisesti. Sote- ja hyvinvointialan työstä irrotetaan kaikki se, mikä ei vaadi alan koulutusta. **Maakuntaan siirretään potilaita/asiakkaita muualta Suomesta**, jossa on akuutimpi työvoimapula. **Digitalisaation mahdollisuuksia ei ole hyödynnetty** sote- ja hyvinvointipalvelutuotannossa.

RADIKAALIEN MUUTOSTEN HYVINVOINTIYHTEISKUNTA

Milleniaalit eivät halua sote-töihin. **Työnantajat ovat joustamattomia** (mm. työaika, vieraskielinen työvoima). Suurin osa **koulutuksesta toteutetaan verkkotutkintoina**, ja samalla työpaikkoja veloitetaan isompaan koulutusvastuuseen. Koulutuksen taso on rapautunut yhteiskunnassa. **Palvelujärjestelmän toimivuudessa on isoja ongelmia** ja **muutosvastarintaa** esiintyy **työyhteisöissä**. **Asiakkaat ja potilaat kritisovat palveluja**. Hoiva- ja hoitotyöhön osallistuu **kouluttamaton henkilöstö**, mutta myös asiakkaiden ja potilaiden läheiset sekä vapaaehtoiset. **Henkilömitoituksessa on epäonnistuttu** ja asiakkaita ja potilaita siirretään alueilta toisille, jopa EU:n sisällä. **Digitalisaation ja teknologian hyödyntämisessä** on otettu iso askel **takapakki**. **Kestävän ja vastuullisen palvelutuotannon näkökulmaa ei huomioida** vedoten resurssipulaan. Väestön sairastavuus- ja hoivan indeksi on noussut merkittävästi. **Ennalta ehkäisevistä ja toimintakykyä ylläpitävistä palvelutuotannosta on siirrytty korjaaviin palveluihin**. Väestön eriarvoisuus kasvaa entisestään – ja se hyväksytään yhteiskunnassa.

ILMIÖ SKENAARIOSSA /MUUTTUJA TULEVAISUUS-TAULUKOSSA	OSAAMISKAPEIKKO	OSAAMISKAPEIKON KYTKÖS NYKYISIIN OPINTOKOKONAISUUKSIIN, TUTKINNONOSIIN (esimerkkejä)	OSAAMISPROFIILI/TU TKINTO	KOULUTUSASTE
Yhteiskunnan ja toimintaympäristön monimuotoistuminen	Selkoviestintä osana asiakas- ja potilastyötä / työyhteisöissä / verkostoissa toimimista	Selkoviestintä asiakastyössä (on tulossa mm. lähihoitajan pt:n 2024 tutkinnonosaksi), korkeakouluissa ei vastaavia opintokokonaisuuksia(?)	Osaamiskapeikkoa on havaittavissa eri sote- ja hyvinvointialan ammatti- ja asiantuntijaryhmissä	Osaamiskapeikkoa on havaittavissa eri koulutusasteilla

ILMIÖ SKENAARIOSSA /MUUTTUJA TULEVAISUUS- TAULUKOSSA	OSAAMISKAPEIKKO	OSAAMISKAPEIKON KYTKÖS NYKYISIIN OPINTOKOKONAISUU KSIIN, TUTKINNONOSIIN (esimerkkejä)	OSAAMISPROFIILI/TU TKINTO	KOULUTUSASTE
Monialaisuus ja - ammattillisuusosaaminen	Monialaisuus- ja - ammattillisuusosaamisen kehittäminen asiakas- /potilastyössä / työyhteisössä / verkostoissa toimimisen	On mukana sisällä eri tutkinnonosissa ja opintokokonaisuuksissa, mutta vaatii edelleen kehittämistä.	Osaamiskapeikkoa on havaittavissa eri sote- ja hyvinvointialan ammatti- ja asiantuntijaryhmissä	Osaamiskapeikkoa on havaittavissa eri koulutusasteilla
Monikulttuurisuus	Monikulttuurisuusosaamisen kehittäminen asiakas- /potilastyössä / työyhteisössä / verkostoissa toimimisen	Monikulttuurisuutta ei selkeästi omana tutkinnonosana/opintokokonai suutena.	Osaamiskapeikkoa on havaittavissa eri sote- ja hyvinvointialan ammatti- ja asiantuntijaryhmissä	Osaamiskapeikkoa on havaittavissa eri koulutusasteilla

ILMIÖ SKENAARIOSSA /MUUTTUJA TULEVAISUUS-TAULUKOSSA	OSAAMISKAPEIKKO	OSAAMISKAPEIKON KYTKÖS NYKYISIIN OPINTOKOKONAISUUKSIIN, TUTKINNONOSIIN (esimerkkejä)	OSAAMISPROFIILI/TU TKINTO	KOULUTUSASTE
Digi- ja teknologiasektorin ilmiöt ennakointikartalla (esim. tekoäly, etähoito- ja seurantaratkaisut)	Tietojärjestelmän käyttöönotto koulutus (yleinen), mukana tietosuojaja tietoturva-asiat, tietoteknisten metataitojen kehittäminen. Jonkin erityisen digi-/teknologiaosaamisen kehittäminen, esim. ohjelmiston käyttöönotto-osaaminen (softwareoperator)	Hyvinvointiteknologia toimintakyvyn edistämässä (lähihoitajan pt:n 2024 tutkinnonosana); korkeakouluissa osaamiskapeikkoon kytkeytyviä opintokokonaisuuksia	Osaamiskapeikkoa on havaittavissa eri sote- ja hyvinvointialan ammatti- ja asiantuntijaryhmissä	Osaamiskapeikkoa on havaittavissa eri koulutusasteilla

Miten voitaisiin reagoida ja ratkaista osaamiskapeikkoja?

- **Ei-tutkintoon johtavat, lyhyet, koulutuskokonaisuudet:**
 - vrt. mikrotutkinnot
 - ammatillisen koulutuksen valinnaiset tutkinnonosat
 - mahdollistetaan ajasta ja paikasta riippumaton opiskelu (hybriditoteutus), itsenäisesti opiskeltavat lyhytverkkokurssit (moocit ym.)
- **Olemassa olevien koulutussisältöjen päivittäminen ja rikastaminen**
- **Yhteistyön ja vuoropuhelun edelleen kehittäminen työelämätoimijoiden kanssa**
 - erityishuomio perehdytykseen (onnistuessaan toimii veto- ja pitovoimatekijänä)
 - yhteistyössä suunnitellut, pilotoidut, täsmäkoulutukset
 - TKI-projektiyhteistyö & osaamiskehittämisen teemapainotukset valitun osaamiskapeikon mukaisesti

